ПРИЧИНИ ДИТЯЧИХ КРАДІЖОК

Молодший шкільний вік є найбільш небезпечним періодом в плані формування девіантної поведінки. Прагнення до пізнання всього нового, незвичайного, бажання скоріше стати дорослим, перейняти звички і способи поведінки старших, боязнь відстати від однолітків, виглядати в їхніх очах смішним - все це часто при несприятливій ситуації призводить молодшого школяра до девіантної поведінки.

Порушеннями поведінки називаються такі стани, в яких головна проблема полягає в прояві соціально несхвалюваних форм поведінки.

Випадки, коли діти беруть чужу річ, «не спитавши дозволу», в початкових класах непоодинокі. Як правило, це безвідповідальні вчинки, пов'язані з низьким рівнем культури ставлення до цінностей іншої людини, імпульсивністю та нерозвиненістю прогностичної функції молодших школярів.

Проте доволі часто рішення взяти чужу річ є ***свідомим.***

Причини крадіжок у дітей молодшого шкільного віку:

1. Цікавість.
2. Азарт.
3. Невдоволення своїм життям (низька самооцінка), бажання привернути увагу батьків.
4. Заздрість (низька самооцінка) як віддзеркалення сприйняття світу батьками, близькими людьми.
5. Намагання дошкулити дорослим своєю поведінкою. Внутрішній протест («на зло») — неприйняття батьками дитини як особистості.
6. Бути схожим на всіх (щоб не здаватися «білою вороною»), «за компанію», «гуртом і батька легше бити».
7. Відсутність чітких моральних засад (дитина просто не розуміє, що так чинити не можна) тощо.
8. Сильне прагнення володіти певною річчю, всупереч моралі і совісті.
9. Нерозвиненість вольових якостей, неможливість контролювати свою поведінку.
10. Психологічні проблеми дитини (особливо в сфері дитячо-батьківських відносин).

Злодійство має в своїй основі порушення особистості та деформовані міжособистісні взаємини, насамперед сімейні. Причина прихована у якості виховання, а це, як відомо, далеко не завжди пов'язане із матеріальними статками.

Типові помилки сімейного виховання, які «працюють» на формування у дитини установок на крадіжку:

- відсутність послідовності у вихованні, коли в одній ситуації дитину можуть покарати, а в іншій – «заплющити очі» на такий самий вчинок, і з погрози не випливає покарання;
- неузгодженість вимог дорослих;
- «подвійна мораль», коли слова дорослих не відповідають їхнім діям;
- Вседозволеність, яка може бути наслідком бездоглядності, підміни спілкування матеріальним забезпеченням, вихованням в стилі «кумир сім'ї»;
- Тотальний контроль за поведінкою та діями дитини.

Незважаючи на те, що начебто ці батьківські помилки полярні, вони усі позбавляють дитину можливості формуватися повноцінною особистістю, яка дотримується в своїх діях норм моралі.

Слід звернути особливу увагу на вік дитини. Причини крадіжок на кожному віковому етапі можуть істотно різнитися, а відповідно – буде різний і метод управління цим процесом, способи впливу на дитину для усунення прагнення красти.

У дошкільному віці (3-4 роки) дитина не усвідомлює сам факт крадіжки. Якщо малюкові сподобалася чужа іграшка – він просто забере її собі. Дитина в цьому віці чітко не розділяє такі поняття, як «моя річ» і «чужа річ».
Діти 3-4 років повинні просто-напросто перерости цей вік, при цьому батьки, помітивши нового ведмедика чи ляльку, повинні пояснювати малюкові норми поведінки і неприпустимість крадіжки зрозумілою йому мовою: без криків, у спокійній формі, краще всього використовувати казку з відповідним сюжетом.

У молодшому шкільному віці (починаючи з 5-7 років) діти крадуть вже цілком усвідомлено, розуміючи при цьому, що вони беруть чужу річ. Часто діти

можуть красти на «благо іншого». Наприклад, вкрасти у рідного брата накопичені гроші для того, щоб купити коханій мамі тіні для повік в красивій кольоровій коробочці.
Помітивши прояви злодійства у дитини цього віку, необхідно з нею серйозно поговорити, з'ясувати, навіщо вона узяла ту чи іншу річ без дозволу, розповісти, що цього робити не слід. Щоб підсилити ефект, можна викликати у дитини почуття провини, наприклад, направивши хід її думок на почуття людини, у якої вона вкрала річ («Уяви, як зараз погано Марійці без цього ведмедика! Можливо, це була її улюблена іграшка, яку їй подарували батьки. Ти ж не хотіла б, щоб у тебе забрали твою ляльку, вірно?»).

Вкрадену річ необхідно, звичайно ж, повернути хазяїну (або в магазин, в разі якщо дитина вкрала її там). Краще всього зробити це разом з дитиною і за всіма правилами, попросивши вибачення. Дитина має усвідомити, що повернути річ необхідно, але при цьому емоційно не так вже й приємно.

У 6-7 років дитині вже небайдуже його місце в групі однолітків, і вона здатна свідомо і цілеспрямовано досягати бажаного, вибираючи для цього всі доступні способи. Часто буває так, що мета, для якої дитина краде, настільки для неї важлива, що затьмарює страх покарання.
Наприклад, крадіжка для привернення уваги однолітків: у дитини не складаються стосунки з однолітками - в дитячому садку, у школі, у дворі, і дитина, не вміючи зробити по-іншому, може, взявши гроші, накупити різних солодощів, і пригостити всіх цих друзів , отримавши ту увагу і визнання, якого вона так хотіла і чекала.
У цьому випадку у батьків з дитиною має відбутися розмова про неприпустимість крадіжки і поняття "власність", але одного цього буде недостатньо. Необхідно працювати з причиною - а причина тут у несформованості навичок спілкування, можливо, в низькій самооцінці (тобто виходить, що особистість дитини цінується однолітками не сама по собі, а тільки якщо у неї щось є, - ось це малюкові і потрібно пояснити) . Так само варто обговорити тему "дружба", поговорити про те, як правильно знайомитися , як зацікавити дітей тощо - все це потрібно пояснювати своїй дитині, а якщо знадобиться, то програти з нею відповідні ситуації.

Якщо ми говоримо про крадіжку **в підлітковому віці** – ми торкаємося більш глибокої проблеми. Адже підліток вже чітко усвідомлює свої дії, бачить наслідки, крім того, подібна поведінка може стати звичкою.
Тут потрібно виявити причину крадіжки, її психологічну основу. Адже підліток може почати красти з-за того, що йому просто не вистачає уваги батьків і подібним чином він намагається залучити її (навіть якщо ця увага проявляється в негативній формі у вигляді криків і сварок).

Можливо, що злодійство є наслідком сімейних установок. Наприклад, такої установки, як «всі багаті – погані люди». Виходячи з такої думки дитина робить «добро»: краде в магазині річ, адже директор магазину і так має багато грошей і зовсім не цінує ці речі, тому не збідніє, а дитині річ набагато потрібніша.

У дітей старшого віку (від 8 до 10-11 років) злодійство часто буває пов'язано з недостатнім розвитком вольової сфери: дитині важко на своє "хочу!" самому собі твердо сказати "ні!". Таким дітям дуже складно впоратися зі спокусою, хоча вони й відчувають сором за свій вчинок. Ось і виходить: дитина знає, що красти недобре, але не в силах протистояти своєму "Хочу" здійснює крадіжку.

Що робити, якщо у молодшого школяра недостатньо розвинена воля?
Основна рекомендація в даному випадку наступна: ніколи не робіть за дитину те, з чим вона вже може справитись сама. Ще корисно пропонувати дитині самій ставити цілі і виконувати їх. Почніть з короткострокових цілей: куди підемо? що сьогодні зробиш? І не міняйте програму, дозвольте дитині її реалізувати.

Крадіжка може бути способом помсти не лише батькам, а й іншим людям. Наприклад, дитина може вкрасти річ, яку вона просила на деякий час, але отримала відмову: "Я у тебе просив, і ти не дав. Так ось тобі!". Така форма поведінки може закріпитися і стати патологічною звичкою. Найчастіше це відбувається з дітьми, які не висловлюють відкрито свої образи, обурення і т.п. Негативні емоції вимагають виходу і знаходять його у крадіжках та інших подібних вчинках (наприклад, псування речей кривдника).

Крадіжки можуть відбуватися спонтанно, без урахування ситуації і спроб їх приховати. Досить рідко у школярів виявляються стани ***клептоманії***, тобто імпульсивного, невмотивованого потягу до крадіжок. За виконання бажаної дії така дитина відчуває сильне почуття полегшення, задоволення. Цим захворюванням страждають близько 0,05% людей на всій земній кулі, при цьому в дитячому віці вона практично не зустрічається.

Про причини дитячого злодійства відомий дитячий педіатр **Бенждамін Спок** пише наступне*: "У більшості випадків така дитина відчуває себе нещасною і самотньою. Може бути, їй не вистачає батьківської ласки або вона не може знайти друзів серед своїх однолітків (це почуття покинутості може виникнути навіть у дитини, яка користується любов'ю і повагою товаришів). Я думаю, той факт, що крадуть найчастіше семирічні діти, говорить про те, що в цьому віці діти особливо гостро відчувають, як вони віддаляються від батьків. Якщо вони не знаходять справжніх друзів, то відчувають себе покинутими і нікому не потрібними. У будь-якому віці одна з причин злодійства - незадоволена потреба в любові й ласці. Інші причини індивідуальні: страх, ревнощі, невдоволення ".*

Що робити батькам, чия дитина краде ?

(загальні рекомендації)

В цілому, якщо не брати до уваги вік дитини, її психологічні особливості та причини крадіжок, можна підказати батькам кілька універсальних правил поведінки з дитиною:

1. Станьте для дитини другом. Візьміть за правило в будь-яких ситуаціях зберігати спокій у спілкуванні з дитиною та не дорікати їй, а намагатися спільними зусиллями вирішити проблему. Так, дитина відчує підтримку і зрозуміє, що ви готові надати їй реальну допомогу, а не вичитувати і кидатися образами.
2. Проявляйте увагу до дитини, частіше проводьте з нею час.
3. Шукайте різні точки перетину ваших інтересів, щоб ви не обмежувалися виключно темою «зробив/не зробив уроки».
4. Не називайте дитину злодієм, не висловлюйте явну агресію щодо її поведінки, не потрібно говорити: «я в твоєму віці ніколи б…» і т. д. Інакше в наступних подібних ситуаціях дитина просто почне брехати і приховувати те, що зробила.
5. Не треба пригадувати дитині про її інші проступки. Тим самим ви можете закріпити у неї в свідомості думку про те, що вона вже і так погана і нічого не зміниться, якщо вона, наприклад, вкраде ще що-небудь.
6. Дуже важливо, щоб ставлення до вчинку не переносилося на особистість дитини й містило впевненість у випадковості вчинку. Інакше ми позбавляємо дитину права на помилку, а це проти природи, адже розвиток без помилок неможливий.

Якщо ви бачите, що проблема крадіжок досить серйозна і вимагає особливого підходу – необхідно не відкладати і звернутися за допомогою до психолога.